

Декан Правног факултета Универзитета у Крагујевцу, на основу члана 53. и 73. Статута Правног факултета Универзитета у Крагујевцу, и члана 15. став 3. Правилника о пријави, изради и одбрани докторске дисертације, односно докторског уметничког пројекта Универзитета у Крагујевцу, донео је 08.09.2021. године

РЕШЕЊЕ

Ставља се на увид јавности урађена Докторска дисертација и Извештај Комисије за оцену и одбрану докторске дисертације кандидата Биљане Гавриловић, студента докторских академских студија, под насловом:

„Законик о судском поступку у грађанским парницама од 1929. године“

објављивањем на Сајту и у Библиотеци Правног факултета Универзитета у Крагујевцу, а Извештај Комисије и на Сајту Универзитета у Крагујевцу, у трајању од 30 дана.

Образложење

Комисија за оцену и одбрану докторске дисертације кандидата Биљане Гавриловић, образована Одлуком Већа за друштвено-хуманистичке науке Универзитета у Крагујевцу, Број: IV-02-561/24 од 14.07.2021. године, доставила је Факултету Извештај о оцени урађене докторске дисертације (Број: 2470 од 07.09.2021. године). Уз Извештај, Комисија је доставила и примерак урађене докторске дисертације.

Сагласно члану 40. став 8. Закона о високом образовању („СГ РС“ бр. 88/17...67/21) члана 46. Статута Универзитета у Крагујевцу и члана 53. Статута Факултета, члан 15. став 2. Правилника о пријави, изради и одбрани докторске дисертације, односно докторског уметничког пројекта Универзитета у Крагујевцу, по добијеном позитивном мишљењу надлежних органа Универзитета у Крагујевцу, Факултет ставља на увид јавности достављени Извештај.

Имајући у виду наведено, донео сам решење како гласи у диспозитиву.

Решење доставити:

- Сајт и Библиотека,
- Универзитет у Крагујевцу,
- Архива.

ДЕКАН
Проф. др Драган Вујисић

ПРИЈЕЉЕНО: 07.09.2021			
Орг. јед.	Број	Грчко	Вредност
	2470		

НАСТАВНО–НАУЧНОМ ВЕЋУ

ПРАВНОГ ФАКУЛТЕТА УНИВЕРЗИТЕТА У КРАГУЈЕВЦУ

ПРЕДМЕТ: Извештај о оцени урађене докторске дисертације под називом „Законик о судском поступку у грађанским парницама од 1929. године“ кандидаткиње Биљане Ж. Гавриловић

Одлуком Већа за друштвено–хуманистичке науке Универзитета у Крагујевцу, бр. IV-02-561/24 од 14.07.2021. године, формирана је Комисија за оцену и одбрану докторске дисертације под називом „Законик о судском поступку у грађанским парницама од 1929. године“ кандидаткиње Биљане Ж. Гавриловић у саставу: проф. др Душица Палачковић, редовни професор у пензији Правног факултета Универзитета у Крагујевцу, ужа грађанскоправна научна област, председник; проф. др Небојша Раићеловић, редовни професор Правног факултета у Нишу, ужа правноисторијска научна област, члан; проф. др Зоран Чворовић, ванредни професор Правног факултета у Крагујевцу, ужа научна област Еволуција права; члан.

На основу прегледа и анализе урађене докторске дисертације, Комисија доставља следећи извештај:

ИЗВЕШТАЈ

I ИСПУЊЕНОСТ УСЛОВА КАНДИДАТКИЊЕ ЗА ОДБРАНУ ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ

1. Основни биографски подаци о кандидаткињи

Кандидаткиња Биљана Ж. Гавриловић је рођена 24.06.1992. године у Чачку. Основну школу („Основна школа у Гучи“) завршила је 2007. године, у Гучи, са одличним успехом у свим разредима. Упоредо са Основном школом, завршила је и Основну музичку школу (Школа за основно музичко образовање „Др В. Вучковић“, Чачак), одсек хармоника, 2007. године. Гимназију, смер друштвено – језички („Гимназија, Чачак“, Чачак), завршила је 2011. године, као носилац Вукове дипломе.

Основне академске студије завршила је на Правном факултету Универзитета у Крагујевцу, 2015. године, са просечном оценом 10,00. Током Основних академских студија била је стипендиста Министарства просвете, науке и технолошког развоја, Фонда за младе таленте Републике Србије, а у завршној години основних студија била је награђена стипендијом Универзитета у Крагујевцу, као најбољи студент Правног факултета у Крагујевцу за 2015. годину. Током Основних академских студија стекла је сертификате за: учешће на 13. националном такмичењу студената у међународном хуманитарном праву (2014); успешно завршен семинар - „Traditional criminal courts, alternative and drug courts in the United States“ (2014) и учешће у раду Студентске радионице за Привредно право у летњем семестру школске 2014/2015. године на Правном факултету Универзитета у Крагујевцу.

Мастер академске студије завршила је на Правном факултету Универзитета у Крагујевцу, 2016. године, са просечном оценом 9,86. Мастер рад, на тему „Еволуција казне лишења слободе у домаћем праву: криминолошки аспект“, одбранила је са оценом 10,00. Током Мастер академских студија била је стипендиста Фонда за младе таленте Републике Србије.

Докторске академске студије уписала је 2016. године на Правном факултету Универзитета у Крагујевцу, ужа научна област: Еволуција права. Испите на Докторским академским студијама положила је са просечном оценом 10,00 и све студијско-истраживачке радове (Студијски истраживачки рад - преглед литературе, студијски истраживачки рад, под насловом: „Доказивање сведоцима према законима о грађанском поступку Кнежевине Србије“, студијски истраживачки рад – избор теме докторске дисертације, под насловом: „Законик о парничном поступку Краљевине Југославије“, као и студијски истраживачки рад који је у функцији израде докт. дисертац. – писање и објављ. научних радова), а који су предвиђени студијским програмом, успешно је одбранила. Потом, кандидаткиња је пријавила тему докторске дисертације под називом „Законик о судском поступку у грађанским парницама од 1929. године“, која је одобрена 11. септембра 2019. године. Током докторских академских студија кандидаткиња је стекла сетификат о успешном учешћу на курсу „Deutsch für Jurist*innen“ у оквиру „Летње школе немачког права“ у Бону, Немачка, 27. септембра 2019. године (учешће оцењено: mit gutem Erfolg).

Од 2015. до 2017. године радила је као сарадник у настави, а од 2017. ради као асистент на Правном факултету Универзитета у Крагујевцу, на катедри за Еволуцију права. Ангажована је на предметима: Српско право, Развитак светског и српског права, а повремено и на предмету Развитак права – основне академске студије, као и на свим предметима на Мастер академским студијама, на мастер модулу – Еволуција модерног права. Од 3. октобра 2017. године кандидаткиња је члан Подкомисије за праћење и унапређење студирања на Правном факултету Универзитета у Крагујевцу, а од 22. новембра 2019. године је и Секретар Катедре за еволуцију права.

Добро познаје рад на рачунару. Од страних језика служи се енглеским и немачким језиком.

2. Научно-истраживачки рад кандидаткиње

Биљана Ж. Гавриловић је уписала докторске академске студије 2016. године на Правном факултету Универзитета у Крагујевцу, ужа научна област: Еволуција права. Све испите на Докторским академским студијама положила је са просечном оценом 10,00 (Методологија научно-истраживачког рада, Писање и презентовање научних радова, Српско право – одабране теме, Развитак српске уставности, Развитак права – одабране теме) и испунила све остале обавезе предвиђене студијским програмом докторских академских студија.

Биљана Ж. Гавриловић је учесник пројекта „Усклађивање правног система Србије са стандардима Европске уније“, који се финансира из средстава Правног факултета Универзитета у Крагујевцу. Поред тога, кандидаткиња је учесник пројекта „XXI век – век услуга и Услужног права“, који је одобрен од стране Министарства просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.

Биљана Гавриловић је као истраживач излагала своје реферате на следећим научним скуповима/саветовањима:

1. Копаоничка школа природног права, Копаоник 2019. године: GAVRILOVIĆ, Biljana, Pravnoinstorijski pogled na formu zaključenja braka u srpskom pravu, *Pravni život: list za pravna pitanja i praksu*, ISSN 0350-0500, -God. 68, knj. 616, br. 10 (2019), str. 149-163. [COBISS.SR-ID 513559728], **M52** (у претходној години **M51**)
2. Међународни научни скуп: Мајско саветовање, Крагујевац, 2020. године: ГАВРИЛОВИЋ, Биљана. Правноисторијски поглед на адвокатску професију у српском праву. У: МИЋОВИЋ, Миодраг (ур.). *Услуге и права корисника : [зборник реферата са Међународног научног скупа одржаног 26. јуна 2020. године, на Правном факултету у Крагујевцу]*. Крагујевац: Правни факултет Универзитета, Институт за правне и друштвене науке, 2020. Стр. [393]-404. ISBN 978-86-7623-098-3. <http://institut.jura.kg.ac.rs/images/Majsko%20savetovanje/XVI%20Usluge/XVI%20Usluge%20i%20prava%20korisnika.pdf>. [COBISS.SR-ID 17147145], **M31** (међународна конференција, са позивним писмом)
3. Међународни научни скуп: Мајско саветовање, Крагујевац, 2021. године: ГАВРИЛОВИЋ, Биљана. Правноисторијски поглед на зеленашке услуге у српском праву. У: ВУЈИСИЋ, Драган (ур.), ВУЈИСИЋ, Dragan (ур.). *Услуге и владавина права*. Крагујевац: Правни факултет, Институт за правне и друштвене науке, 2021. Стр. [1055] - 1065. ISBN 978-86-7623-103-4. <http://institut.jura.kg.ac.rs/images/Majsko%20savetovanje/XVII%20Usluge%20i%20vladavina%20prava/Usluge%20i%20Vladavina%20Prava%202021.pdf>, DOI: 10.46793/UVP21.1055G. [COBISS.SR-ID 42305289], **M31** (међународна конференција, са позивним писмом)

Биљана Гавриловић је написала и објавила следеће радове:

1. ГАВРИЛОВИЋ, Биљана, Криминална зараза – вишевековни проблем домаћих казних завода, *Годишњак Факултета Безбедности*, ISSN 1821-150X, Београд, 2016, стр. 317-326, http://www.fb.bg.ac.rs/index.php?option=com_content&task=view&id=280&Itemid=1284. [COBISS.SR-ID 512843701], **M53**
2. ГАВРИЛОВИЋ, Биљана, Рад као инструмент ресоцијализације затвореника, У: ЂОРЂЕВИЋ, Славко (ур.), *Усклађивање правног система Србије са стандардима Европске уније, [Књ. 5]*. Крагујевац: Правни факултет, Институт за правне и друштвене науке, 2017, стр. 23-32, <http://institut.jura.kg.ac.rs/images/Projekti/6%20Uskladjivanje%20PSS/6.%20Uskladjivanje%20pravnog%20sistema%20Srbije%20sa%20standardima%20EU%20knjiga%205.pdf>. [COBISS.SR-ID 513357232], **M45**
3. GAVRILOVIĆ, Biljana, Srbijsko – prečanski spor oko dokazivanja svedocima prilikom donošenja jugoslovenskog Zakonika o građanskom parničnom postupku, *Pravni zapisi*, ISSN 2217-2815, Београд, 2018, год. IX, br. 1, str. 111-126, <http://pravnofakultet.rs/wp-content/uploads/2018/06/Pravni-zapisi-2018-01-06-Gavrilovic.pdf>, doi: 10.5937/pravzap0-16493. [COBISS.SR-ID 513416368], **M51**

4. ГАВРИЛОВИЋ, Биљана, Појава тужбе за утврђење у Српском грађанском поступку, *Гласник Адвокатске коморе Војводине*, ISSN 0017-0933, Нови Сад, 2018, год. LXXXX, бр. 1-2, стр. 38-53, <http://akv.org.rs/glasnik/brojevi/http://akv.org.rs/download/broj-1-2-2018/?wpdmdl=18382>. [COBISS.SR-ID 513441456], **M53**
5. ГАВРИЛОВИЋ, Биљана, Утврђивање ванбрачног очинства према Српском грађанском закону. У: ЂОРЂЕВИЋ, Славко (ur.). *Усклађивање правног система Србије са стандардима Европске уније*. [Књ. 6]. Крагујевац: Правни факултет, Институт за правне и друштвене науке, 2018, стр. 17-25. <http://institut.jura.kg.ac.rs/images/Projekti/6%20Uskladjivanje%20PSS/7.%20Uskladjivanje%20pravnog%20sistema%20Srbije%20sa%20standardima%20EU%20knjiga%206.pdf>. [COBISS.SR-ID 513462448], **M45**
6. ГАВРИЛОВИЋ, Биљана, Расправа о укидању смртне казне у Краљевини Србији и Краљевини СХС. У: МИЋОВИЋ, Миодраг (ur.). *Усклађивање правног система Србије са стандардима Европске уније*. [Књ. 7]. Крагујевац: Правни факултет, Институт за правне и друштвене науке, 2019, стр. 27-36. <http://institut.jura.kg.ac.rs/images/Projekti/6%20Uskladjivanje%20PSS/8.%20Uskladjivanje%20pravnog%20sistema%20Srbije%20sa%20standardima%20EU%20knjiga%207.pdf>. [COBISS.SR-ID 513560752], **M45**
7. GAVRILOVIĆ, Biljana. Pravnoistorijski pogled na državinsku zaštitu u srpskom pravu. *Гласник Адвокатске коморе Војводине*. 2020, knj. 80, br. 3, str. 430-457. ISSN 0017-0933. <https://scindeks-clanci.ceon.rs/data/pdf/0017-0933/2020/0017-09332003430G.pdf>, DOI: [10.5937/gakv92-27621](https://doi.org/10.5937/gakv92-27621). [COBISS.SR-ID 27141385], **M52** (објављен и на енглеском језику, у целости)
8. ГАВРИЛОВИЋ, Биљана. Наследноправни положај жене према Српском грађанском закону. У: СОКОВИЋ, Снежана (ur.). *Усклађивање правног система Србије са стандардима Европске уније*. [Књ. 8]. Крагујевац: Правни факултет, Институт за правне и друштвене науке, 2020. Стр. 21-30. ISBN 978-86-7623-099-0. <http://institut.jura.kg.ac.rs/images/Projekti/6%20Uskladjivanje%20PSS/9.%20Uskladjivanje%20pravnog%20sistema%20Srbije%20sa%20standardima%20Evropske%20unije%20knj.%208.pdf>. [COBISS.SR-ID 27996169], **M45**
9. ГАВРИЛОВИЋ, Биљана. Уговор о најму према Српском грађанском закону. У: ВУЈИСИЋ, Драган (ur.). *XXI век - век услуга и услужног права*. [Књ. 11]. Крагујевац: Правни факултет Универзитета, Институт за правне и друштвене науке, 2020. Стр. [15]-22. ISBN 978-86-7623-100-3. <http://institut.jura.kg.ac.rs/images/Projekti/7%20XXI%20vek/XXI%20Vek%20Usluga%20I%20Usluznog%20Prava%20knjiga%2011.pdf>. [COBISS.SR-ID 28988425], **M45**
10. ГАВРИЛОВИЋ, Биљана. Правноисторијски поглед на заштиту земљорадничког минимума у српском праву. *Зборник радова*. [Онлајн изд.]. 2021, год. lv, бр. 1, стр. 273-291. ISSN 2406-1255. http://zbornik.pf.uns.ac.rs/images/download/2021/2021-1/doi_10.5937_zrpfns55-30404.pdf, DOI: [10.5937/zpfns55-030404](https://doi.org/10.5937/zpfns55-030404). [COBISS.SR-ID 43689225] **M24 – 2019. године**

3. Испуњеност услова кандидаткиње за одбрану докторске дисертације у складу са чл. 20 ст. 2 Правилника о пријави, изради и одбрани докторске дисертације, докторског уметничког пројекта Универзитета у Крагујевцу

Сагласно чл. 20 ст. 2 и чл. 21 ст. 14 Правилника о пријави, изради и одбрани докторске дисертације, докторског уметничког пројекта Универзитета у Крагујевцу, од 26. новембра 2020. године, кандидаткиња Биљана Ж. Гавриловић испуњава услове за одбрану докторске дисертације, јер има објављене радове, који су повезани са садржајем докторске дисертације, у часописима са листе часописа категорисаних од стране министарства надлежног за науку, а у којима је она једини аутор. У том смислу, Биљана Ж. Гавриловић је објавила следеће радове:

1. GAVRILOVIĆ, Biljana. Pravnoistorijski pogled na državinsku zaštitu u srpskom pravu. *Гласник Адвокатске коморе Војводине*. 2020, knj. 80, br. 3, str. 430-457. ISSN 0017-0933. <https://scindeks-clanci.ceon.rs/data/pdf/0017-0933/2020/0017-09332003430G.pdf>, DOI: [10.5937/gakv92-27621](https://doi.org/10.5937/gakv92-27621). [COBISS.SR-ID [27141385](https://www.cobiss.rs/record/id/27141385)], **M52**

Кандидаткиња у наведеном раду анализира развој државинске заштите, у периоду од 1844. до 1941. године, и с тим у вези, истиче важност Законика о судском поступку у грађанским парницама од 1929. године. Кандидаткиња наводи да у Кнежевини и Краљевини Србији државинска заштита није била посебно регулисана у Законнику о судском поступку у грађанским парницама од 1865. године, тј. да државинска заштита није била регулисана различито од редовног праничног поступка. Стога, кандидаткиња указује на чињеницу да је државина до 1929. године, на простору Србије, штићена пре свега посредством кривичноправног система, напомињући да је чак и та, кривичноправна заштита била „некоректна“. Према томе, кандидаткиња подвлачи важност Законика о судском поступку у грађанским парницама од 1929. године у том смислу што је у њему био, по први пут, на простору Србије, прописан адекватан, нарочит, хитан поступак за заштиту државине и врши његову анализу у том сегменту.

2. ГАВРИЛОВИЋ, Биљана, Појава тужбе за утврђење у Српском грађанском поступку, *Гласник Адвокатске коморе Војводине*, ISSN 0017-0933, Нови Сад, 2018, год. LXXXX, бр. 1-2, стр. 38-53, <http://akv.org.rs/glasnik/brojevi/http://akv.org.rs/download/broj-1-2-2018/?wpdmdl=18382>. [COBISS.SR-ID [513441456](https://www.cobiss.rs/record/id/513441456)], **M53**

У наведеном раду кандидаткиња приказује појаву тужбе за утврђење на простору Србије. Тим поводом, она врши компаративну анализу Законика о судском поступку у грађанским парницама од 1865. године, тзв. Нишке основе од 1915. године (нацрта Законика, који је доступан само у облику архивске грађе) и југословенског Законика о судском поступку у грађанским парницама од 1929. године. Захваљујући опсежној анализи како законских текстова, тако и релевантне литературе, кандидаткиња у раду долази до закључка да је тужба за утврђење, која се први пут на простору Србије примењивала на основу југословенског Законика о судском поступку у грађанским парницама од 1929. године, настала као резултат потенцирања на начелу процесне економије. Осим тога, кроз анализу карактеристика тужбе за утврђење у југословенском Законнику о судском поступку у грађанским парницама од 1929. године, кандидаткиња указује и на чињеницу да је та првобитна законска одредница наведене тужбе била темељ на коме је изграђена и позитивноправна норма о тужби за утврђење.

3. GAVRILOVIĆ, Biljana, Srbiјansko – prečanski spor oko dokazivanja сведоцима приликом доношења југословенског Законика о грађанском парничном поступку, *Pravni zapisi*, ISSN 2217-2815, Beograd, 2018, god. IX, br. 1, str. 111-126, <http://pravnofakultet.rs/wp-content/uploads/2018/06/Pravni-zapisi-2018-01-06-Gavrilovic.pdf>, doi: [10.5937/pravzap0-16493](https://doi.org/10.5937/pravzap0-16493). [COBISS.SR-ID 513416368], M51

Кандидаткиња у наведеном раду обрађује србијанско – пречански спор око доказивања сведоцима приликом доношења југословенског Законика о судском поступку у грађанским парницама од 1929. године. Наиме, она кроз исцрпно навођење аргумената против неограниченог доказивања сведоцима, сликовито приказује правну борбу Србијанаца за очување своје правне традиције, односно свог правног идентитета (јер, у србијанском грађанском процесном праву институт забране доказивања сведоцима примењиван је више од пола века). Али, с друге стране, кандидаткиња наводи и аргументе за неограничено доказивање сведоцима посредством којих приказује тежњу тзв. пречанског фронта. Након детаљног описивања србијанско – пречанског спора око доказивања сведоцима, кандидаткиња напослетку указује и на усвојено решење у југословенском Законнику о парничном поступку и на евентуалне разлоге због којих се законодавац за то решење определио.

II ОЦЕНА РАДА У СКЛАДУ СА КРИТЕРИЈУМИМА ПРАВИЛНИКА О ПРИЈАВИ, ИЗРАДИ И ОДБРАНИ ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ, ДОКТОРСКОГ УМЕТНИЧКОГ ПРОЈЕКТА УНИВЕРЗИТЕТА У КРАГУЈЕВЦУ (чл. 21 ст. 14)

1. Опис докторске дисертације

Докторска дисертација под називом „Законик о судском поступку у грађанским парницама од 1929. године“ кандидаткиње Биљане Ж. Гавриловић има 281 страницу, од Увода до краја рада (без биографије аутора и изјаве о ауторству, изјаве о истоветности штампане и електронске верзије докторског рада и изјаве о коришћењу). Странице су означене на средини доње маргине (маргине су 25 mm, на папиру формата А4 (210x297mm)). За писање дисертације је коришћен серифни фонт Times New Roman (величина писма у тексту докторског рада је 12 типографских тачака, проред основног текста 1; величина писма у фуснотама докторског рада је 10 типографских тачака, проред 1). Докторска дисертација садржи: насловну страницу на српском језику и насловну страницу на енглеском језику (и једна и друга страница садрже логотип Универзитета у Крагујевцу (ширина слике – 3 cm); назив универзитета, назив факултета, име, средње слово и презиме докторанда (бисерифни фонт Arial, величина писма: 16 типографских тачака); наслов докторске дисертације (бисерифни фонт Arial, величина писма: 18 типографских тачака, подебљано – болд стилем); назнаку да је у питању докторска дисертација, као и место и годину одбране (бисерифни фонт Arial, величина писма: 16 типографских тачака) – 2 стране; идентификациону страницу на српском и енглеском језику – 2 стране; изјаве захвалности – једна страна; страницу са апстрактном (1796 карактера с размаком) и кључним речима на српском језику (8 најбитнијих појмова), као и апстракт и кључне речи на енглеском језику – 2 стране; садржај – 3 стране; текст – 267; списак извора и литературе – 15 страна; биографију аутора (1786 карактера с размаком) – 1 страна; изјаву аутора о оригиналности докторске дисертације, изјаву аутора о истоветности

штампане и електронске верзије докторског рада и изјаву аутора о искоришћавању докторске дисертације – 4 стране.

Структуру рада чине следеће целине:

УВОД	1
1. ПРЕДМЕТ И ЦИЉ ИСТРАЖИВАЊА	1
2. МЕТОД ИСТРАЖИВАЊА	3
ГЛАВА I	
ДОНОШЕЊЕ ЈУГОСЛОВЕНСКОГ ЗАКОНИКА О СУДСКОМ ПОСТУПКУ У ГРАЂАНСКИМ ПАРНИЦАМА	5
1. ПОТРЕБА И ПОСТУПАК УНИФИКАЦИЈЕ	5
2. МОДЕЛИ УНИФИКАЦИЈЕ	8
3. РАСПРАВЕ ПОВОДОМ ПОСЕБНИХ ПРАВНИХ ТРАДИЦИЈА	13
3.1. О доказивању сведоцима	13
3.1.1. Повод расправе	13
3.3.2. Пречани о доказивању сведоцима	16
3.3.3. Србијанци о доказивању сведоцима	19
3.3.4. Предлози и усвојено решење	22
3.2. О принудном заступништву адвокатом	23
3.2.1. Претходно стање	23
3.2.2. Принудно заступништво	25
ГЛАВА II	
НАЧЕЛА ПАРНИЧНОГ ПОСТУПКА	29
1. СУДСКО УМЕСТО ПАРНИЧАРСКОГ УПРАВЉАЊА ПОСТУПКОМ	29
1.1. НАЧЕЛО ПАРНИЧАРСКОГ УПРАВЉАЊА	29
1.2. СУДСКО РУКОВОЂЕЊЕ ПАРНИЦОМ – КЉУЧНО НАЧЕЛО „НОВОГ“ ПОСТУПКА	31
1.2.1. Управљање парницом према Законику од 1929. године	32
1.2.1.1. Материјално управљање парницом	32
1.2.1.2. Формално управљање парницом	34
2. НАЧЕЛО УСМЕНОСТИ	35
2.1. Клајново обликовање начела усмености	35
2.2. Начело усмености према југословенском Законику о парничном поступку	39
3. НАЧЕЛО НЕПОСРЕДНОСТИ	41
3.1. Појам и примена начела непосредности	41
3.2. Изузеци од начела непосредности	43
4. НАЧЕЛО ЈАВНОСТИ	44
5. СЛОБОДНА УМЕСТО ВЕЗАНЕ ОЦЕНЕ ДОКАЗА	46
5.1. Аргументи за слободну оцену доказа	49
5.2. Аргументи против слободног судијског уверења	53
6. МАТЕРИЈАЛНА УМЕСТО ФОРМАЛНЕ ИСТИНЕ	58
6.1. ТЕОРИЈСКО ДЕФИНИСАЊЕ ИСТИНЕ У ПАРНИЧНОМ ПОСТУПКУ	58
6.2. НОРМАТИВНО ОДРЕЂЕЊЕ ИСТИНЕ	62

ГЛАВА III

ПРВОСТЕПЕНИ ПОСТУПАК	65
1.ПРЕВЕНТИВНО СУДСКО ПОРАВНАЊЕ	65
2.ДИСПОЗИЦИОНИ ПРИНЦИП КАО ПРАВИЛО ПОКРЕТАЊА ПОСТУПКА	67
2.1.Појам и карактеристике тужбе	67
2.2.Врсте тужби	70
3.Ограничења диспозитивног принципа код покретања поступка	74
3.1.Форма тужбе	74
3.2. Надлежност суда	79
3.2.1.Појам и врсте надлежности	79
3.2.2.Оцењивање надлежности	82
3.2.3.Делегација и пророгација надлежности	85
3.3.ПАРНИЧНЕ СТРАНКЕ	88
4.СИРОМАШКО ПРАВО	91
4.1.ПОЛОЖАЈ СИРОМАШНЕ СТРАНКЕ У ПАРНИЧНОМ ПОСТУПКУ КНЕЖЕВИНЕ И КРАЉЕВИНЕ СРБИЈЕ	91
4.2.СИРОМАШКО ПРАВО ПРЕМА ЈУГОСЛОВЕНСКОМ ЗАКОНИКУ	94
5.СРЕДСТВА ЗА КОНЦЕНТРИСАЊЕ УСМЕНЕ РАСПРАВЕ	97
5.1.„СУВЕРЕНИТЕТ СУДА“	97
5.1.1.Рокови и рочишта	97
5.1.1.1.Рокови	97
5.1.1.2.Рочишта	100
5.1.2.Парнични трошкови	103
5.2. ПРВО РОЧИШТЕ	106
5.3.ПРИПРЕМНИ ПОСТУПАК	110
6.О ДОКАЗИВАЊУ КАО ТЕЖИШТУ УСМЕНЕ СПОРНЕ РАСПРАВЕ	112
6.1.ОПШТА ПРАВИЛА О ДОКАЗИВАЊУ	112
6.2.ЧИЊЕНИЦЕ КОЈЕ СЕ НЕ ДОКАЗУЈУ	114
6.3.ДОКАЗНА СРЕДСТВА	118
6.3.1.Доказ исправама	118
6.3.1.1.Јавне и приватне исправе	118
6.3.1.2.Трговачке књиге као доказно средство	121
6.3.1.3.Извођење доказа исправама	122
6.3.2.Доказ сведоцима	124
6.3.3.Доказ вештацима	128
6.3.4. Увиђај	132
6.3.5. Странке као доказно средство	135
6.3.5.1.Заклетва као претходно стање	135
6.3.5.2.Супституција заклетве као доказног средства	138
6.3.5.3.Доказ саслушањем странака	139
6.4.ОЦЕНА ДОКАЗА	143
7.ОКОНЧАЊЕ ПРВОСТЕПЕНОГ ПАРНИЧНОГ ПОСТУПКА	146
7.1.О ПРЕСУДИ УОПШТЕ	146
7.1.1.Појмовно одређење пресуде	146
7.1.2.Карактеристике пресуде	147
7.1.2.1.Садржај пресуде	147
7.1.2.1.1.Садржај пресуде у материјалном сислу	147
7.1.2.1.2.Садржај пресуде у формалном смислу	149
7.1.2.2.Доношење, објављивање и дејство пресуде	152

7.1.2.3. Правноснажност пресуде	154
7.2. О ПРЕСУДАМА ПОНАОСОБ	157
7.2.1. Коначна и допунаска пресуда	157
7.2.2. Пресуде у функцији бржег поступка	159
7.2.2.1. Делимична пресуда	159
7.2.2.2. Међупресуда	161
7.2.3. Окончање првостепеног поступка без „нужно“ утврђене материјалне истине..	163
7.2.3.1. Повлачење тужбе и одрицање од тужбеног захтева	163
7.2.3.2. Пресуда на основу признања	167
7.2.3.3. Судско поравнање	168
7.2.4. Негативно држање странке	172
7.2.4.1. Пресуда због изостанка	172
7.2.4.2. Пресуда због пропуштања	180

ГЛАВА IV

НАРОЧИТИ ПРОПИСИ О ПОСТУПКУ ПРЕД СРЕСКИМ СУДОВИМА	187
1. ИНОКОСНО СУЂЕЊЕ КАО НОВИНА У РЕДОВНОМ ГРАЂАНСКОМ ПРАВОСУЂУ	187
2. ПОСТУПАК У БАГАТЕЛНИМ СТВАРИМА	192
3. ПОСТУПАК ПО ТУЖБАМА ЗБОГ СМЕТАЊА ДРЖАВИНЕ	195

ГЛАВА V

ПОСТУПАК ПО ПРАВНИМ ЛЕКОВИМА	200
1. ПОЈАМ И ВРСТЕ ПРАВНИХ СРЕДСТАВА	200
2. О РЕДОВНИМ ПРАВНИМ ЛЕКОВИМА	201
2.1. Општа посматрања о редовним правним лековима	201
2.2. Призив	205
2.2.1. Опште напомене о призиву	205
2.2.2. Поступак код призивног суда	208
2.2.2.1. Претходни поступак као део поступка код призивног суда	208
2.2.2.2. Призивна расправа	211
2.3. РЕВИЗИЈА	217
2.4. РЕКУРС	222
3. О ВАНРЕДНИМ ПРАВНИМ ЛЕКОВИМА	227
3.1. ПОНАВЉАЊЕ ПАРНИЦЕ	228
3.2. ТУЖБА ЗБОГ НИШТАВОСТИ И ТУЖБА ЗА ОБНОВЉЕЊЕ	233
3.3. ПОВРАЋАЈ У ПРЕЂАШЊЕ СТАЊЕ	241

ГЛАВА VI

ЈЕЗИК И ПРИМЕНА ЗАКОНИКА	247
ЗАКЉУЧАК	260
ИЗВОРИ И ЛИТЕРАТУРА	268
БИОГРАФИЈА АУТОРА	283

Докторска дисертације под називом „**Законик о судском поступку у грађанским парницама од 1929. године**“, кандидаткиње Биљане Ж. Гавриловић, се састоји од уводног дела у коме су предочени предмет и циљ истраживања, као и методи, које је кандидаткиња користила приликом обрађивања теме; затим, садржина је систематизирана у шест глава, које су напослетку заокружене закључком.

У **првој глави**, која је насловљена: *Доношење југословенског Законика о судском поступку у грађанским парницама*, кандидаткиња је најпре представила правни партикуларизам, који је настао као последица стварања Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца. Приказивањем правног партикуларизма, односно „правног федерализма“ у једној јединственој држави, као и његових негативних ефеката на начело равноправности грађана, кандидаткиња је указала на то шта је условило потребу да се донесе југословенски Законик о судском поступку у грађанским парницама од 1929. године. Упркос неодложној потреби да се донесе јединствени процесни закон у области грађанског правосуђа, поступак неутралисања „правног федерализма“, тј. поступак унификације грађанског процесног права трајао је читаву једну деценију, па је с тога с разлогом кандидаткиња овом питању посветила целу једну главу у свом раду. Наиме, анализирајући унификациони процес кандидаткиња је као узроке његове дуготрајности видела у „ненормалним парламентарним приликама“ и у судару правних традиција. Због тога, у оквиру ове главе значајан део текста посвећен је правним расправама, које су вођене између србијанских и тзв. пречанских правника. Тако, најпре је, кроз навођење аргумената *pro et contra*, приказана расправа о избору модела унификације, да би потом (с обзиром на то да је „усвојен“ пречански предлог – тотална рецепција аустријског Закона о судском поступку у грађанским правним споровима од 1895. године, тзв. Клајнов поступак) предмет анализе биле правне расправе о појединим, карактеристичним правним институтима, око којих су се србијански и пречански ставови у потпуности разилазили. Све у свему, кандидаткиња је у првој глави детаљно и, захваљујући архивској грађи, врло сликовито приказала поступак доношења југословенског Законика о судском поступку у грађанским парницама од 1929. године.

У **другој глави** су обрађена *начела парничног поступка*. Кандидаткиња овом питању посвећује посебну пажњу, с обзиром на то да је заузела став (који је ослонила на Клајнову реформу) да су управо начела та на којима је изграђена читава конструкција новог, модерног парничног поступка. Као „кључно“ начело југословенског парничног поступка кандидаткиња означава начело судског руковођења парницом. Тако, вршећи компаративну анализу између судског руковођења парницом и његовог „претходника“ - страначког руковођења парницом, кандидаткиња указује захваљујући чему долази до убрзања поступка. С тим у вези, кандидаткиња је посветила посебну пажњу двома максимама судског руковођења парницом – истражној и официјелној максими, сврставајући их у две теоријске категорије судског управљања парницом – у материјално управљање парницом, с једне, и формално управљање парницом, с друге стране. Поред тога, у другој глави обрађено је и начело усмености, непосредности и јавности. Начело усмености приказано је, најпре, кроз освртање на његов развојни ток и обликовање у аустријском грађанско-процесном праву, а потом и кроз анализу законског текста, тј. југословенског Законика о судском поступку у грађанским парницама од 1929. године. Значајно место у другој глави кандидаткиња је дала и начелу слободног судијског уверења и начелу материјалне истине. Начело слободног судијског уверења била је крупна новина југословенског Законика о судском поступку у грађанским парницама. Осим тога, поводом усвајања слободне оцене доказа водиле су се жестоке расправе

између Србијанаца и Пречана. Те расправе кандидаткиња, захваљујући богатој и релевантној литератури, врло живописно описује. На послетку, заокружујући главу о начелима кандидаткиња обрађује начело материјалне истине. Начело материјалне истине кандидаткиња је посматрала како са теоријског аспекта (у компарацији са начелом формалне истине), тако и са нормативног аспекта.

У **трећој глави** се обрађује *првостепени поступак*. Сагласно циљу рада – указивање на механизме који доприносе брзом поступку – на првом месту кандидаткиња указује на тзв. превентивно поравнање. Превентивно поравнање било је новина на простору Србије, која је уведена југословенским Закоником о судском поступку у грађанским парницама. Његов значај огледао се примарно у томе што је растеређивао судове, с обзиром на то да је до тзв. превентивног поравнања долазило у моменту пре него што се поднесе тужба, али постоји намера да се она поднесе. Поред свог примарног ефекта – растеређење судова, тзв. превентивно поравнање имало је и ефекат да убрза поступак под одређеним (у раду предоченим) условима. Потом, кандидаткиња кроз анализу надлежности и странака, као процесних претпоставки, али и тужбе, посредством деудктивног и индуктивног закључивања, обрађује начело диспозиције странака у парничном поступку. Том приликом, врши компаративну анализу између Законика о судском поступку у грађанским парницама од 1865. године, тзв. Нишке основе и југословенског Законика о судском поступку у грађанским парницама, при чему указује на промене у обиму начела диспозиције. Истичући да је једна од Клајнових идеја била и идеја „социјализовања поступка“, кандидаткиња у овој глави указује и на промене до којих је дошло у области сиромашког права. Потом, приказујући ток првостепеног поступка кандидаткиња анализира прво рочиште (као новину југословенског Законика о парничном поступку), припремни поступак и друге институте парнице посматрајући их из угла концентрисања усмене расправе. Оцењујући доказни поступак као срж усмене расправе, кандидаткиња посебну пажњу посвећује општим правилима о доказивању, али и сваком доказном средству понаособ. Том приликом, указује на промене до којих је дошло у погледу појединих доказних средстава, а у односу на доказна средства, која су коришћена на простору Кнежевине и Краљевине Србије, притом имајући у виду идеју брзог и јефтиног суђења. Део о доказном поступку у трећој глави, кандидаткиња заокружује обрадом питања оцене доказа, али овог пута (за разлику од теоријског и начелног посматрања у другој глави) то чини са нормативног аспекта. Последњи део треће главе кандидаткиња посвећује одлукама, којима се окончава првостепени поступак. Тако, осим што о њима пише у начелу, она и сваку одлуку (пре свега пресуду) обрађује и понаособ. У том смислу, издваја најпре делимичну и међупресуду, као нове врсте пресуда, које су се на простору Србије први пут примениле не основу југословенског Законика о судском поступку у грађанским парницама. Затим, издваја и обрађује пресуде, које нису морале бити резултат пронађене материјалне истине, иако се њеном проналажењу придавао велики значај. На послетку, кандидаткиња анализира пресуде које су биле резултат негативног држања странака – пресуда због пропуштања и пресуда због изостанка. Анализу ових пресуда, кандидаткиња је обогатила расправама које су вођене поводом њиховог прописивања. Наиме, постављало се питање да ли су те пресуде правичне и да ли ће оне одговарати народном, југословенском карактеру.

Четврта глава рада посвећена је *нарочитим прописима о поступку пред среским судовима*. Имајући у виду да су срески судови били нови, инокосни судови у судској организацији појединих крајева новостворене државе, кандидаткиња најпре посвећује пажњу тој новини. Још један разлог због кога кандидаткиња посвећује пажњу овом организационом питању јесте и тај што је оно било регулисано и у

југословенском Законику о судском поступку у грађанским парницама. Уношење одредаба о судској организацији у процесни пропис дошло је као последица тога што је југословенски законодавац спојио два аустријска закона – Закон о парничном поступку и Закон о надлежности – *Jurisdiktionsnorm*. Приликом анализе средњих судова кандидаткиња анализира која су решења судске организације предлагана, наводећи како предности, тако и недостатке тих предлога. Након анализе тог организационог питања, кандидаткиња прелази на процесне карактеристике поступка пред тим новим, инокосним судовима обрађујући државинске спорове и тзв. багателне спорове, тј. спорове мале вредности. Анализирајући ове поступке кандидаткиња подвлачи важност норми о државинским споровима, јер правно-еволутивним приступом она показује да не само што су те одредбе биле новина југословенског Законика о судском поступку у грађанским парницама, већ и то што је државина коначно добила адекватну грађанско-правну заштиту на простору Србије. Другим речима, кандидаткиња приказује како се развијала државинска заштита од примарне кривично-правне, у Кнежевини и Краљевини Србији, до адекватне грађанско-правне заштите у југословенској Краљевини. У погледу поступка у багателним стварима кандидаткиња указује на то да је за ове спорове у југословенској Краљевини био надлежан судија професионалац (судија средњег суда), док су у Кнежевини и Краљевини Србији ове спорове судили општински кметови. Осим тога, кандидаткиња наводи и о чему се полемисало приликом регулисања ових тзв. багателних спорова у југословенској Краљевини, али и усвојене специфичности поступка у багателним стварима.

У **петој глави** рада обрађен је *поступак по правним лековима*. Глава о поступку по правним лековима систематизирана је по теоријској класификацији правних лекова на редовне и ванредне, уз напомињање да та подела није законска, тј. да није извршена и у тексту југословенског Законика о судском поступку у грађанским парницама. У оквиру општих разматрања о правним лековима, кандидаткиња указује на карактеристична начела у овој фази поступка. Тако, као кључно начело поступка по правним лековима истиче начело забране изношења новина у овом поступку. Том приликом, кандидаткиња одређује значење овог принципа и указује на његову сврху. Осим тога, кандидаткиња издваја и начело везаности нижег суда правним схватањем вишег суда. У том смислу, обрађујући ово начело, кандидаткиња га суочава са усвојеним начелом слободног судијског уверења. Поред начела, кандидаткиња у оквиру општих разматрања упућује још и на заједничке карактеристике правних лекова. Потом, кандидаткиња обрађује сваки правни лек понаособ.

Шеста глава је насловљена: *Језик и примена Законика о парничном поступку од 1929. године*. У овој глави кандидаткиња је најпре приказала процес ступања на снагу југословенског Законика о парничном поступку. Потом, указано је на оно шта је највише критиковано након доношења југословенског Законика о парничном поступку од 1929. године. У том смислу, кандидаткиња издваја неколико крупних замерки које су савременици износили на рачун југословенског Законика о судском поступку у грађанским парницама од 1929. године (гломазност и компликованост, рђав језик и стил, усвојена могућност неограниченог доказивања сведоцима и принцип слободног судијског уверења). Сваку од замерки кандидаткиња је детаљно обрадила, позивајући са на аргументе који су поткрепљивали те замерке, али и на оне који су изношени као контрааргументи. Поред тога, а захваљујући архивском истраживању, кандидаткиња је обогатила ову главу свог рада, у којој пише о примени југословенског Законика о судском поступку у грађанским парницама, и практичним случајевима.

У закључку кандидаткиња је извршила рекапитуалцију свога рада и закључака до којих је дошла анализирајући текст југословенског Законика о судском поступку у грађанским парницама, део по део. Потом, кандидаткиња указује на то шта је утицало да југословенски Законик о судском поступку у грађанским парницама не буде до краја спроведен у пракси. Најзад, потврђујући важност обрађиване теме, кандидаткиња упућује на разлоге због којих се југословенски Законик о судском поступку у грађанским парницама сматрао и сматра прекретницом у развоју грађанског процесног права на простору Србије.

2. Значај и допринос докторске дисертације са становишта актуелног стања у одређеној научној области

Кандидаткиња у раду недвосмислено потврђује да *Законик о судском поступку у грађанским парницама од 1929. године* представља тоталну рецепцију аустријског Законика о парничном поступку из 1895, који је написао Франц Клајн. Клајн је због оригиналности овог свог дела постао славно име широм света; постао је „процесни пророк“. Према томе, југословенски Законик о парничном поступку, као „превод“ Клајновог дела, представља и један облик Клајнове славе. Другим речима, југословенски Законик о парничном поступку из 1929, истоветан са аустријским Закоником из 1895, вредан је истраживања као правничко дело изузетне оригиналности.

Грађански судски поступци су својеврстан калуп за имовинско-правне судбине појединаца, па је и њихово историјско истраживање изузетно важно. Са овог становишта, истраживање *Законика о судском поступку у грађанским парницама од 1929. године* је самим тим насушно потребно. Потреба овог истраживања се нарочито оправдава чињеницом да су оновремени извори изузетно богати. Удбеници и расправе о *Законик о судском поступку у грађанским парницама од 1929. године*, представљају врхунце грађанскопроцесне мисли, односно правничко благо које садржи знања за сва времена о грађанскопроцесним проблемима. С друге стране, посматрајући актуелно стање у историјско-правној научној области примећује се да су радови из историје југословенског (па тиме и српског) грађанског процесног права краћег обима и нису тако чести. Због тога, истраживачки повратак великанима грађанског процесног права из 30-тих година 20. века, што је учинила докторском дисертацијом кандидаткиња Биљана Ж. Гавриловић, представља вредност саму по себи.

Значајан сегмент докторске дисертације посвећен је правноисторијској анализи Законика о грађанском парничном поступку у Кнежевини и Краљевини Србији и Нишком пројекту, као историјским претечама и основама југословенског *Законика о судском поступку у грађанским парницама од 1929. године*. То значи да докторска дисертација, *Законик о судском поступку у грађанским парницама од 1929. године*, има велики допринос за историјско-правну научну област, с обзиром на то да садржи анализу и до сада неанализираног нацрта Законика – тзв. Нишке основе.

3. Оцена да је урађена докторска дисертација резултат оригиналног научног рада кандидаткиње у одговарајућој научној области

Комисија сматра да докторска дисертација, под називом *Законик о судском поступку у грађанским парницама од 1929. године* представља резултат оригиналног научног рада кандидаткиње Биљане Ж. Гавриловић у одговарајућој научној области, тј.

у ужој научној области Еволуција права. Одабир теме, као и приступ предмету истраживања представљају оригиналну истраживачку идеју. Поред тога, свеобухватност обрађиване проблематике у знатном разликује овај рад од других радова, с обзиром на њихов партикуларни приступ. У прилог томе, примера ради наводимо неколико истакнутих радова из актуелног стања у историјско-правној научној области у Републици Србији, који потврђују да је југословенски Законик о парничном поступку, до дисертације кандидаткиње Биљане Ж. Гавриловић, било недовољно истражено питање: Проф. др Марко Павловић је једно поглавље у књизи „Српска правна историја“, 2005, (стр. 745-750) посветио југословенском грађанском парничном поступку. Такође, проф. Павловић у чланку „Проблем изједначења закона у Краљевини Срба, Хрвата и Словенаца / Југославији“, Зборник Правног факултета у Загребу, бр. 3-4, 2018, је десетак страна посветио неким основним институтима грађанског процесног права који су били посебно „проблематични“ приликом израде Законика о грађанском поступку у Краљевини СХС/Југославије (1929). Проф. Марија Салма, у чланку „Утицај аустријског права на еволуцију српског парничног поступка“, Зборник радова Правног факултета у Новом Саду, 1/2018, на две стране обрађује процес доношења југословенског Законика о грађанском поступку и др. Према томе, радови у којима се анализира југословенски Законик о парничном поступку су веома ретки, а они који постоје су краћег обима. Следствено, самосталност и оригиналност рада кандидаткиње је неспорна.

Извори и литература, коју је кандидаткиња користила приликом израде своје докторске тезе је резултат самосталног одабира, с обзиром на то да их карактерише различитост и сецифичност у односу на друге радове. Осим тога, оригиналност рада потврђује и та чињеница што су коришћени и извори (нацрт Законика (тзв. Нишка основа), дописи Министарства, реферати, пресуде итд.), који су доступни само као архивска грађа, а који углавном нису коришћени у сврху писања научних радова.

Да је реч о оригиналном научном раду потврђује и успешно спроведен процес провере на плагијаризам. Другим речима, став комисија да је докторска дисертација, под називом *Законик о судском поступку у грађанским парницама од 1929. године*, кандидаткиње Биљане Ж. Гавриловић резултат оригиналног научног рада потврђено је и у Извештају о провери оригиналности докторске дисертације, као и у позитивној оцени ментора на наведени извештај.

4. Преглед остварених резултата кандидаткиње у одређеној научној области

Поред радова, којима се доказује испињеност услова кандидаткиње за одбрану докторске дисертације, а који су анализирани у првом делу извештаја (вид. „Испуњеност услова кандидаткиње за одбрану докторске дисертације у складу са чл. 20 ст. 2 Правилника о пријави, изради и одбрани докторске дисертације, докторског уметничког пројекта Универзитета у Крагујевцу“), кандидаткиња је објавила и друге радове у ужој научној области Еволуција права, од којих су неки:

1. ГАВРИЛОВИЋ, Биљана, Утврђивање ванбрачног очинства према Српском грађанском законнику. У: ЂОРЂЕВИЋ, Славко (ур.). *Усклађивање правног система Србије са стандардима Европске уније*. [Књ. 6]. Крагујевац: Правни факултет, Институт за правне и друштвене науке, 2018, стр. 17-25. <http://institut.jura.kg.ac.rs/images/Projekti/6%20Uskladjivanje%20PSS/7.%20Uskladjivanje%20pravnog%20sistema%20Srbije%20sa%20standardima%20EU%20knjiga%206.pdf>. [COBISS.SR-ID 513462448], M45

У раду се анализирају аустријски и француски модел утврђивања очинства и то у облику у коме су важили у Српском грађанском законнику од 1844. године. С тим у вези, указује се и на разлоге који су довели до рецепције најпре аустријског, а потом француског модела за утврђивање ванбрачног очинства.

2. GAVRILOVIĆ, Biljana, *Pravnoistorijski pogled na formu zaključenja braka u srpskom pravu, Pravni život: list za pravna pitanja i praksu*, ISSN 0350-0500, -God. 68, knj. 616, br. 10 (2019), str. 149-163. [COBISS.SR-ID 513559728]. **M52** (у претходној години **M51**)

У раду је извршен правноисторијски поглед на форму закључења брака у српском праву, с обзиром на то да су се у српској правној традицији мењале форме за закључење брака – црквени брак, факултативан грађански брак и обавезни грађански брак.

3. ГАВРИЛОВИЋ, Биљана. Правноисторијски поглед на адвокатску професију у српском праву. У: МИЋОВИЋ, Миодраг (ур.). *Услуге и права корисника : [зборник реферата са Међународног научног скупа одржаног 26. јуна 2020. године, на Правном факултету у Крагујевцу]*. Крагујевац: Правни факултет Универзитета, Институт за правне и друштвене науке, 2020. Стр. [393]-404. ISBN 978-86-7623-098-3. <http://institut.jura.kg.ac.rs/images/Majsko%20savetovanje/XVI%20Usluge/XVI%20Usluge%20i%20prava%20korisnika.pdf>. [COBISS.SR-ID 17147145], **M31** (међународна конференција, са позивним писмом)

Предмет анализе у раду јесте адвокатура у српском праву, у XIX и почетком XX века. Ауторка приказује структуру адвокатске професије, при чему указује на то како је она утицала на њихов реноме у друштву. Значај овог рада о адвокатима огледа се и у томе што је он у вези и са темом докторске дисертације кандидаткиње Гавриловић. Наиме, имајући у виду то да је у југословенском Законнику о парничном поступку био прихваћен принцип принудног заступништва то значи да су и адвокати били одговорни за ваљану примену овог процесног Законика.

4. ГАВРИЛОВИЋ, Биљана. Наследноправни положај жене према Српском грађанском законнику. У: СОКОВИЋ, Снежана (ур.). *Усклађивање правног система Србије са стандардима Европске уније. [Књ. 8]*. Крагујевац: Правни факултет, Институт за правне и друштвене науке, 2020. Стр. 21-30. ISBN 978-86-7623-099-0. <http://institut.jura.kg.ac.rs/images/Projekti/6%20Uskladjivanje%20PSS/9.%20Uskladjivanje%20pravnog%20sistema%20Srbije%20sa%20standardima%20Evropske%20unije%20knj.%208.pdf>. [COBISS.SR-ID 27996169], **M45**

У раду се у првом реду анализира наследноправни положај жене према Српском грађанском законнику. Том приликом, анализира се наследноправни положај како женске деце, тако и удовица. У раду се дошло до закључка да је наследноправни положај жене према Српском грађанском законнику био неповољан, али да је он био прихватљив за тадашњу патријархарну средину. Због тога, ауторка у раду приказује и моменат када долази до реакције на укоренења патријархална правила из србијанског наследног права.

5. ГАВРИЛОВИЋ, Биљана. Уговор о најму према Српском грађанском законнику. У: ВУЈИСИЋ, Драган (ur.). *XXI век - век услуга и услужног права*. [Књ. 11]. Крагујевац: Правни факултет Универзитета, Институт за правне и друштвене науке, 2020. Стр. [15]-22. ISBN 978-86-7623-100-3. <http://institut.jura.kg.ac.rs/images/Projekti/7%20XXI%20vek/XXI%20Vek%20Usluga%20%20Usluznog%20Prava%20knjiga%2011.pdf>. [COBISS.SR-ID 28988425], **M45**

У раду се анализира уговор о најму према Српском грађанском законнику. С тим у вези, ауторка указује најпре на комплексну дефиницију овог уговора у Српском грађанском законнику, тј. указује на то да она обухвата два уговора – уговор о служби и уговор о делу. Потом, кроз садржинску анализу уговора о најму ауторка упућује на то да је он био једна од најважнијих форми за правно уобличавање радних односа у српском праву, све до доношења Закона о радњама од 1910. године.

4. Међународни научни скуп: Мајско саветовање, Крагујевац, 2021. године: ГАВРИЛОВИЋ, Биљана. Правноисторијски поглед на зеленашке услуге у српском праву. У: ВУЈИСИЋ, Драган (ur.), ВУЈИСИЋ, Драган (ur.). *Услуге и владавина права*. Крагујевац: Правни факултет, Институт за правне и друштвене науке, 2021. Стр. [1055] - 1065. ISBN 978-86-7623-103-4. <http://institut.jura.kg.ac.rs/images/Majsko%20savetovanje/XVII%20Usluge%20i%20vladavina%20prava/Usluge%20i%20Vladavina%20Prava%202021.pdf>, DOI: [10.46793/UVP21.1055G](https://doi.org/10.46793/UVP21.1055G). [COBISS.SR-ID 42305289], **M31** (међународна конференција, са позивним писмом)

У раду се анализира државна реакција на зеленашке услуге, почев од 30-их година XIX века до Другог светског рата. Наиме, како уређеног земљорадничког кредита није било зеленаци су постали главни зајмодавци за сељацима. Међутим, с обзиром на то да су се зеленаци неумерено богатали, а сељаци стрмоглаво пропадали, држава је почела да предузима одређене мере, како у области грађанског, тако и у области кривичног права. У том смислу, у раду је приказано шта је држава предузимала како би спречила сиромашење сељака.

6. ГАВРИЛОВИЋ, Биљана. Правноисторијски поглед на заштиту земљорадничког минимума у српском праву. *Зборник радова*. [Онлајн изд.]. 2021, год. Iv, бр. 1, стр. 273-291. ISSN 2406-1255. http://zbornik.pf.uns.ac.rs/images/download/2021/2021-1/doi.10.5937_zrpfns55-30404.pdf, DOI: [10.5937/zpfns55-030404](https://doi.org/10.5937/zpfns55-030404). [COBISS.SR-ID 43689225] **M24 – 2019. године**

У раду се анализира институт окућја, тј. институт заштите земљорадничког минимума, од његовог увођења у српско право (30-их година XIX века), па до Другог светског рата. Анализирајући институт окућја у Кнежевини и Краљевини Србији, ауторка највећу пажњу посвећује анализи више деценија примењиваном §471 тач. 4а Законика о поступку судском у грађанским парницама од 1865. године, у коме је институт окућја био регулисан. У другом делу рада приказане су правне расправе поводом одрживости института окућја на просотру новостворене југословенске државе, а услед процеса унификације права. Јер, институт окућја није нашао своје место у југословенском Законнику о парничном поступку, нити у Закону о извршењу и обезбеђењу, иако су га Србијанци сматрали саставним елементом своје правне традиције. Али, с обзиром на то колико је институт окућја био чврсто укореван у

србијанској правној традицији, ауторка је указала на то како је институт окућја ипак легално „преживљавао“ на простору Србије и након стварања југословенске Краљевине. На послетку, предочен је преокрет у погледу опште прихватљивости института окућја, тј. указано је на то када и зашто долази до увођења института окућја и у хрватским крајевима, упркос некадашњем оштром противљењу за његово прописивање.

5. Оцена испуњености обима и квалитета у односу на пријављену тему

Комисија је заузела став да дисертација под називом „Законик о судском поступку у грађанским парницама од 1929. године“ кандидаткиње Биљане Ж. Гавриловић у потпуности одговара обиму и квалитету у односу на пријављену тему. Садржина докторске дисертације, као и коришћени извори и литература, одговарају пројекту дисертацију наведеном у пријави теме. Поред тога, све хипотезе које је кандидаткиња поставила у свом пројекту пријаве теме докторске дисертације у раду су проверене. Приликом анализе предмета истраживања кандидаткиња је користила адекватне научне методе.

Рад је подељен у неколико целина, које су распоређене тако да представљају логичан следу мисли о предмету истраживања. Приликом истраживања коришћен је велики број библиографских јединица, захваљујући којима је сваки аргумент, који је кандидаткиња навела, ваљано доказан мишљењима, пре свега оних, који су писали у време доношења и важења југословенског Законика о парничном поступку. Према томе, докторска дисертација је заснована на обимној и квалитетној литератури захваљујући којој су изведени добри закључци. Следствено, докторска дисертација кандидаткиње Биљане Ж. Гавриловић испуњава у потпуности захтеве обима и квалитета у односу на пријављену тему.

6. Научни резултати докторске дисертације

На основу исцрпне анализе предмета истраживања – Законик о судском поступку у грађанским парницама од 1929. године – кандидаткиња је дошла до важних научних резултата. Као најважније научне резултате докторске дисертације кандидаткиње Биљане Ж. Гавриловић, Комисија истиче:

- Читаву деценију од стварања Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца обележио је процес унификације (грађанско-процесног) права. Узроци који су утицали на одуговлачење поступка изједначења права били су „ненормалне парламентарне прилике“, „политичка нестабилност“, али и опречне правне традиције – србијанска, која је изграђена на аустријском правном систему, коригованом примесом француског и тзв. пречанска, која се у потпуности заснивала на германском правном систему.
- Основни механизми за остварење идеје о брзом и јефтином суђењу су нова руководна начела, чија је заједничка карактеристика та што се судија претворио у активног учесника парничног поступка.
- Кључно начело Законика о судском поступку у грађанским парницама од 1929. године је начело судског управљања парницом, а не начело материјалне истине.

- Начело материјалне истине је теоријска творевина, која се у егзактним примерима не разликује увек од тзв. формалне истине.
- Ваљаност примене слободне оцене доказа зависи од тога какав је судија примењује. Тако, захваљујући усвојеном начелу слободног судијског уверења парница је неретко личила на „лутрију“.
- Као кључно начело у систему редовних правних лекова, југословенски законодавац је прописао начело забране новина, тј. забране изношења нових чињеница и доказа у поступку по правним лековима.
- Потврђена је Монтескјеова теза да „закони морају бити потпуно својствени народу, за који су створени, тако да треба сматрати као највећу случајност, ако установе једног народа могу да буду згодне за други народ“.¹ У том смислу, „у југословенској судској пракси било је много лутања“.

7. Примењивост резултата у теорији и пракси

Резултати докторске дисертације *Законик о судском поступку у грађанским парницама од 1929. године*, кандидаткиње Биљане Ж. Гавриловић су значајни и примењиви за историјско-правну теорију, али и за правну теорију уопште. Наиме, захваљујући исцрпној анализи Законика о судском поступку у грађанским парницама од 1929. године, историјско-правна теорија је обогачена за један научни рад у коме може пронаћи све одговоре на битна питања из области парничног поступка у југословенској Краљевини. Поред тога, како је главни истраживачки задатак подразумевао издвајање оних процесних института који доприносе брзом и јефтином суђењу, то примењивост ових резултата још више долази до изражаја, јер се за тим институтима још увек трага, како у теорији, тако и у пракси.

Имајући у виду да се први део докторске дисертације односи на процес унификације права, то су резултати докторске дисертације примењиви и значајни за данашњу праксу. У том смислу, модели, који су коришћени за унификацију права у Краљевини Срба, Хрвата и Словенаца могу у пракси послужити као пример за позитивноправну рецепцију европских, тј. светских правних решења. Према томе, иако је докторска дисертација кандидаткиње Биљане Ж. Гавриловић из историјско-правне научне области, она и те како има примењивост и данас у пракси, с обзиром на то да су у раду сублимирана знања за сва времена о грађанско-процесним проблемима.

8. Начин презентовања резултата научној јавности

Резултати докторске дисертације *Законик о судском поступку у грађанским парницама од 1929. године* кандидаткиње Биљане Ж. Гавриловић погодни су да буду презентовани научној јавности објављивањем реферата на научним скуповима, као и објављивањем радова у научним часописима.

Докторска дисертација испуњава и услове да уз одређена прилагођавања буде објављена и у форми научне монографије.

Докторска дисертација може бити коришћена и за едукацију не само студената, већ и правних практичара, с обзиром на актуелност и прагматичност обрађених питања.

¹ Наведено према: Павловић, Марко, *Развитак права*, Крагујевац, 2018, стр. 2.

III ЗАКЉУЧНА ОЦЕНА КОМИСИЈЕ

Комисија је једногласно усвојила оцену да докторска дисертација *Законик о судском поступку у грађанским парницама од 1929. године* кандидаткиње Биљане Ж. Гавриловић испуњава услове за јавну одбрану.

IV ПРЕДЛОГ КОМИСИЈЕ

На основу извршене анализе и оцене рада, Комисија сматра да докторска дисертација под називом *Законик о судском поступку у грађанским парницама од 1929. године* кандидаткиње **Биљане Ж. Гавриловић** испуњава услове за јавну одбрану и предлаже Наставно-научном већу Правног факултета Универзитета у Крагујевцу и Већу за друштвено-хуманистичке науке Универзитета у Крагујевцу да прихвати овај Извештај и одобри јавну одбрану докторске дисертације.

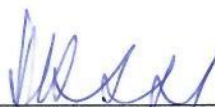
Крагујевац – Ниш,

септембар 2021.

КОМИСИЈА

Проф. др Душица Палачковић, редовни професор у пензији
Правног факултета Универзитета у Крагујевцу,
ужа грађанскоправна научна област (председник)

Проф. др Небојша Ранђеловић, редовни професор
Правног факултета Универзитета у Нишу,
ужа правноисторијска научна област (члан)

Проф. др Зоран Чворовић, ванредни професор
Правног факултета Универзитета у Крагујевцу,
ужа научна област Еволуција права (члан)

**ОЦЕНА МЕНТОРА О ИЗВЕШТАЈУ О ПРОВЕРИ ОРИГИНАЛНОСТИ ДОКТОРСКЕ
ДИСЕРТАЦИЈЕ ОДНОСНО ДОКТОРСКОГ УМЕТНИЧКОГ ПРОЈЕКТА**

НАЗИВ ДИСЕРТАЦИЈЕ	„Законик о судском поступку у грађанским парницама од 1929. године“	
Кандидат	Биљана Ж. Гавриловић	
Ментор	Проф. др Марко Павловић	
Датум пријема потпуног извештаја о провери оригиналности докторске дисертације, односно докторског уметничког пројекта	18. 08. 2021.	

1. Докторска дисертација „Законик о судском поступку у грађанским парницама од 1929. године“ кандидата Биљане Ж. Гавриловић је оригиналан научни рад, настао као резултат рада докторанда.

2. Приликом израде докторске дисертације поштована су академска правила цитирања и навођења извора. Поштована су ауторска права. Приликом експлицитног цитирања речи аутора или групе аутора, коришћени су наводници, а у фуснотама су прецизно наведени библиографски извори. Код индиректног, односно имплицитног цитирања прецизно су наведени библиографски извори. Све библиографске јединице коришћене у изради докторске дисертације су тачне и комплетне.

3. Извештај о провери докторске дисертације на плагијаризам, настао као резултат примене софтвера за детекцију плагијаризма чију лиценцу поседује Универзитет у Крагујевцу, указује на подударања текста у износу од 1%. Уочена подударања се односе на: фусноте у којима су наведени библиографски извори; називе закона.

- Узимајући у обзир све прехтодо наведено у оцени ментора, извештај о провери докторске дисертације указује на оригиналност докторске дисертације, те се прописани поступак припреме за одбрану може наставити (**позитивна оцена**).

Датум, 19. 08. 2021.

ПОТПИС МЕНТОРА

A handwritten signature in blue ink, which appears to be "Marko Pavlović".